

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Prenumerationspris:

1 R. 40 sk. b:o pr. halfår.

Lördagen

den 22 Februari.

Tidning för Skön Konst och Litteratur.

Vår Gud är oss en väldig borg.*)

Romantiserad episod ur Seb. Bachs lif.

Motto: Den store konstnären måste, i den stund, då han upplyfter sitt Mosis-täckelse och på sitt mosisberg emottager konstens eviga lagar, glömma sitt inre lif, sina njutningar och lidanden; och i det han uppstiger mot himlen måste jorden, med sina små riken krympa tillsammans under honom och försvinna under den sista skyn.

Jean Paul.

En höstafton full af vinteraning, hade följt på en mulen och kall oktober-dag. Dimgestalter sväfvade öfver fälten, en isig vind uppstod och afslet utan förbarmande de skönaste brokiga blad, hvilka med matta krafter hittills hållit sig fast vid de älskade träden, samt strödde dem under den ilande vandra-rens fot. En beklämning, en dof sorg hvilade öfver hela naturen; det var som om vinterns stämman fjer-ran ifrån förkunnade kommande dystra dagar och långa mörka nätter, isblommor och snödrifvor. — Men i staden, som låg der sammanträngd midt på en stor slätt, såg det gladare ut än utanför; människobarnen hade, föraktande den kulna hösten, dragit sig till-baka i sina varma hus och hyddor, från alla fenster tindrade ett vänligt ljussken, den husliga trefnadens symbol.

Det var år 1732, och staden hvarom vi tala hette Leipzig. Den var omgifven af djupa grafvar, skyddad af höga vallar och ståtliga lindar, samt trotsig att påse. Husen voro nästan alla smala och höga, med sällsamma spetsar och smala framspringande utbyggnader; här och der kunde man äfven upptäcka små torn på taken — kyrkotornspetsar visade sig deremot sparsamt. — I den äre-

vördige Thomasskolans kantorsboning, nära Leipzigs ståtligaste kyrka, fladdrade ljusskenet nämnde okto-berafton särdeles klart, många glada mennisko- och barnröster hördes der — en hel familj var der för-samlad i endragt och frid. —

Vid det tunga ekbordet, som stod midt uti det-tränga, med stora mörka skåp och underligt formade stolar möblerade rummet, satt en man, i ståtlig, men något oordnad lockperuk och åtsittande svarta kläder. Hans ansigte var fylligt och blomstrande — en all-varsam vänlighet lekte omkring hans munvinkel, pannan var hög och att jag så må säga genomskin-lig, och blicken, från de eldiga svarta ögonen, hade en obeskriflig makt, hvars inflytande en menniska icke lätt förmådde undandraga sig. Man måste o-upphörligt skåda in i dessa förtrollande ögon, det var som om man der skulle få erfara öfverjordiskt sköna saker, som om man derigenom blefve god eller erhöle vingar; och hjertat höjde sig i bröstet liksom om dessa mörka ögon våldsamt droge det till sig — ögon om hvilka man måste tro, att de, för att icke blända, kastat en svart slöja öfver det outgrundliga ljushaf, som böljade i dem.

Den man om hvilken vi tala var Kantorn *Johann Sebastian Bach*, vidtberömd i hela staden för sitt utomordentliga orgelspel. — Det goda folket sade eljest om honom, att han var en underlig person, med hvilken det icke vore så lätt att komma till rät-ta, och skakade ofta betänkligt på sina kloka huf-vuden öfver hans besynnerliga figurer och obegrip-liga fantasier på orgeln. — Men ingen enda kunde lemna kyrkan medan kantorn spelade, och den ena rysningen efter den andra bäfvade genom åhörarens själ då de kraftigaste tonerna brusade fram, och då-nade som om de velat krossa kyrkomurarne och be-grafva den svaga hopen af bäfvande människobarn under de störtande ruinerna. —

Till höger om kantorn satt hans maka, en kraft-

*) Hvarje musikkvän känner namnet *Joh. Sebastian Bach*. Denne store tonkonstnär föddes i Eisenach den 21 Mars 1685 och afled i Leipzig den 28 Juli 1750. Som bekant är firades förlidet år i Tysk-land, den 28 Juli, den etthundraårsdagen af hans död, och i hela detta land fanns säkerligen ingen kyrka, åtminstone försedd med or-gel, som icke högtidlighöll denna minnesfest. Vid samma tid stod införd i Musiktidningen "Signale" ofvanstående skizz, med hvars re-producerande vi trott oss göra läsaren ett nöje.

full kvinna med rena, goda drag och fromma ögon, i snövit hufvudbonad och bländande halsduk. Hon höll sin yngste son, *Christoffer*, en rask pojke af omkring tre månaders ålder, i skötet. Flera andra muntra gossar sutto och lågo omkring modren, ätande stekta äpplen och lekande med den yngste brodern. Bach's äldste son, *Friedemann*, en stor, ståtlig gestalt, lik fadren, men saknande dennes milda vänlighet, stod jemte den jättelika kakelugnen och skådade tankfull ned på den larmande gruppen af sina yngre syskon. Till venster om kantorn, hade en ung, smärt man, med mera vårdad och finare klädsel samt tjockt svart hår, tagit plats, hans milda, något brunaktiga och älskvärda drag förrådde en stor likhet med familjefadrens. Detta var Bachs andra son *Philip Emanuel*, kommen på besök ifrån Frankfurt an der Oder, efter en besvärlig resa, för att öfverraska sina älskade anhörige. Han hade just berättat fadren om den nya musikaliska akademien, som han inrättat i Erankfurt och med framgång dirigerade, han hade äfven talat mycket om sina elevs flit och talanger samt drog nu blygsamt några notblad upp ur fickan. Rodnande lade han dem framför kantorn med dessa ord: »Älskade fader! se om detta eger något värde.» — Det var en särdeles vacker sonat, som den gamle Bach med glädjetårar i ögonen och med lätt fingerrörelse genomsåg, gömde derpå pappersrullen och sade vänligt: »blir väl något af dig med tiden, min gosse, gå blott flitigt framåt med Guds hjälp. Friedemann visar äfven goda anslag, spelar aldeles icke illa — jag upplefver kanske ännu mycken glädje af eder.» Och de båda äldste sönerne lyssnade glade och leende såsom barn på den vördade fadrens tal, och tryckte tacksamt hans händer. Då hördes plötsligt hästraf och straxt derpå ett häftigt klappande på den lilla husporten. Förskräckta sprungo de båda äldste sönerne in i rummet, barnen glömde sin lek och modren bleknade. Endast Sebastian Bach förblef lugn och sade: »Huru kunnen J bete er på detta sätt? ingen af oss måtte hafva något ondt samvete — hände hvad som helst.» Några minuter derefter inträdde en kurir, utmattad och betäckt med smuts; han kom direkte från kungliga residenset i Dresden, begärde att få tala med kantorn Sebastian Bach och lemnade honom ett handbref från den mäktige ministern, den fruktade *Grefve Brühl*. Kantorn drog den stora lampan något närmare, satte handen öfver ögonen och läste, under det Philip Emanuel höfligt framsatte en stol åt kuriren.

»Min käre kantor!

Vår nådigaste Kurfurste och Herre, August af Sachsen och Polen, önskar att höra eder, den vidtberömda och bekanta orgelspelaren Sebastian Bach, i sitt residens. Ni är befalld att spela uti kyrkan i Dresden den 24 oktober. Två dagar efter mottagandet af denna skrifvelse skall en kunglig vagn afhemta er från Leipzig och föra er till residenset, hvarest vi med stor längtan afvakta eder; bered er värdigt på denna höga ära, min kära kantor.

Å min nådigaste herres vägnar

tecknar
Grefve Brühl

En lång stund stod kantorn tyst, under djupt begrundande, i hans drag visade sig en tydlig ovilja, och hans blickar fästades än på den ene än på den andre af hans älsklingar. Friedemann och Philipp stodo tyste vid hans sida. »Herr kurir,» sade ändteligen kantorn långsamt men fast, »säg herr Ministern i korthet, att jag, Sebastian Bach, kantor vid Thomasskolan i Leipzig, skall efterkomma min furstes befallning, och komma till Dresden.»

»Jag anhåller dock om ett skriftligt svar,» invände kuriren.

»Menniska!» dundrade Sebastian Bach och rätade upp sig i hela sin längd, »hvad understår ni att begära? Har ni icke förstätt mig? Har icke jag, Sebastian Bach, nyss gifvit er mitt ord? Anser ni också mig för en af dessa ordbrytande skurkar, som trifvas så väl i hofluften, och hvilka anse en eländig papperslapp vara mera bindande än en mans ord, uttaladt inför den allvetande Guden?» —

»Käraste fader!» sade Emanuel lugnande.

»Tig pojke!» ropade fadren häftigt, »det der förstår du icke,» och vändande sig till kuriren, sade han något lugnare:

»Nu har ni fått besked, berätta nu Grefven allt hvad ni hört, mig bekymrar det ej.»

Kuriren hade, blek af förskräckelse, dragit sig några steg tillbaka. Bach fattade honom i kragen, drog honom till sig och sade vänligt:

Det var en nyttig lärdom för er, icke sannt? kom ihåg den också! men icke endast sålänge ni är i mitt hus. — Residenset är icke öfverallt. Och nu stopp. »Vill ni hjälpa till att förtära vår aftonmåltid och dricka ett krus öl, så är det mig kärt.»

Men kuriren tog, bestört och skyndsamt afsked, och kantorn satte sig glad och munter på sin plats.

Då trängde sig familjen hastigt och ängsligt omkring honom, och fru Gertrud ropade:

»Ack, min Bastian! skall du nu ut i vida världen, ända bort till Dresden, till den syndastadens stora prakt och herrlighet? Ack! och den långa, svåra resan sedan! Nej, min man, så illa gör du väl icke mot din hustru och dina barn.»

Och vid dessa ord brast hon ut i en flod af tårar och föll snyftande om mannens hals.

Barnen, hvilka sågo modren gråta, började äfven jemra sig och hängde sig fast vid fadrens rock; de båda äldsta sönerne samtalade högt och ifrigt angående den greffliga skrifvelsen; korteligen, det var ett högljudt larm i det lilla rummet. —

Ändtligen nedtystade familjefadrens kraftfulla stämma hela oväsendet i det han ropade: »Hustru, för de tokiga pojkarne in i barnkammaren, endast Friedemann och Emanuel stanna här.» Derpå skakade han som ett lejon, med ett kraftigt ryck hela barnskaran ifrån sig, och modren förde dem till deras gamla sköterska.

Kantorn gick med stora steg fram och tillbaka i rummet då hans trogna maka med tårfyllda ögon åter tog plats vid bordet.

»Du skall icke vara så ledsen öfver den långa resan, Gertrud,» sade han mildt till henne, — »se, inom fjorton dagar, så vida Herren Gud icke annorlunda beslutar, är jag åter i mitt gamla bo, och för

öfrigt har jag föresatt mig att taga dessa begge,» visande på Friedemann och Emanuel, »med mig till residenset. De skola väl också en gång se sig omkring i det hvimlet der borta,— och framför allt vara sin fader till hjälp.

Sönerne tackade med glädjestrålände ögon.

»Ja barn,» fortfor han, »vi skola väl också en gång med den herrligt rena Gudastämman,» så kallade han stundom sin kära orgel, »slå an på dessa verldsbarns hjertan, så att de uppskakade och ångestfulla utsträcka sina händer, sakta och hemligt bedjande: »*pater, peccavi!*»*) Och mästern Hasse skall, äfven erkänna, att det gifves högre och gudomligare toner än de smekande och yppiga melodierna från det sköna Welskland.» Han såg nästan förklarad ut, då han uttalade dessa ord, och hans hustru och söner sågo upp till honom med uttryck af en gränslös vördnad.

En liten stund derefter sade han muntert: »se så mor! lät nu skrikhalsarne komma in igen, och laga att vi få mat.» Bordet dukades, ett stort stenkruke fullt af fradgande öl, prunkade framför husfaderns plats, ett stort bröd lades derjemte, och derpå utdelade fadren, efter en kort men kärnfull bön, med kärleksfull omsorg åt hvar och en sin bit och sin klunk, börjande med, den äldste. Emedertid serverade fru Gertrud den rökande soppan, och alla åto, pratade och skämtade.

Dagen derpå begaf sig kantorn till rektorn, för att erhålla den nödiga tillåtelsen till resan. Detta var ett mycket svårt steg för honom, ty han undvek så mycket som möjligt att träffa tillsammans med sina förmän. Rektorn och Kantorn voro alldeles icke vänner. Den förre beklagade sig beständigt öfver sin underordnades obildade sätt och sturska uppförande, och Bach plögade ofta i sin vrede kalla rektorn en gudsförgäten, förtorkad pedant. — I sjelfva verket kunde man icke upptäcka ett enda grönt blad på denna rektorsstam, ännu mindre någon frisk gren. hela mannen var en vinter så väl till det yttre som till det inre. Torr och sammankrumpen som hans kropp var och hans själ, utmärglad och nedsjunken i det tjocka dammet af murken bokkunskap. Ingen älskelig blomma kunde glädja honom, — han räknade hennes ståndare och pistiller, undersökte hennes kalk och kastade henne sedan ifrån sig, — de glada fåglarne och andra djur skänkte han blott då uppmärksamhet, när han ville anställa förgiftningsexperimenter med dem, hvilket hörde till hans förnämsta nöjen. Menniskorna voro honom alla likgiltiga; han älskade ingen enda själ. Sin motspänstige kantors orgelspel kallade han satansmässigt, han undandrog sig dess inflytande och besökte derför aldrig högmässan, — ja, han hade tillochmed utspridt, att djefvulen i egen person förpligtat sig att trampa bälgarne åt Bach, vid hans öfningar. — Så ofta han kunde, skaffade han sin kantor förtret och gladde sig verkligen med afgrundsfröjd åt denna jättenatur's ofta häftigt uppbrusande vrede. Han skulle väl gerna velat störta honom men att få en sådan

* Fader, jag har syndat.

klippa att vackla, dertill behöfdes andra krafter, och dessutom stod han ensam med sitt hat,— ty lärare och lärjungar blickade med stum kärlek och beundran på den brusande orgelns mäktige beherrskare.

Då nu Johann Sebastian Bach upprörd inträdde i skoltyrannens studerkammare, — han hade just nyss hållit en sångöfning med sina disciplar, hvilka satt hans tålmod något litet på prof, och hans peruk befann sig, såsom vanligt vid sådana tillfällen, i ett något derangeradt tillstånd — rätade sig denne upp i sin skinnbeklädda ländstol, fixerade den kommande med sina små, grå ögon och frågade gravitetisk: »Nå, hvad har Hr Kantorn för besvär att anföra i dag?»

Inga besvär, Hr rektor, svarade Bach, jag ville blott anmäla, att jag i morgon är nödsakad att anträda en längre resa på vår Kurfurstes befallning, och derför har ni väl godheten lemna mig 14 dagars tjenstledighet.»

»Hvad hör jag! sade rektorn, som knappt kunde tala af öfveraskning och förargelse . . . en längre resa? . . . måste? — kurfursten? och jag skulle icke först fått underrättelse derom?! — Gå, Hr kantor, det der är återigen en förryckt plan af edert genialiska konstnärshufvud, . . . huru skulle August af Sachsen . . . »

»Jag skall spela orgel i Dresden,» afbröt kantorn talaren med största lugn, »kurfursten har så befallt.»

»Det förekommer mig verkligen högst gätligt och otroligt,» sade rektorn med ett hänfullt leende, »resan måtte dock icke vara bunden vid någon bestämd termin, således kan jag så mycket bestämdare förklara, att jag icke kan umbära Hr kantorn under de fyra första veckorna. Derefter vill jag icke lägga något hinder i vägen för er önskan.»

Bachs klara anlete visade under detta försmädliga tilltal intet spår af vrede eller uppsvallning, de underbara ögonen blickade endast stadigt på den dvärglika motståndaren, och ett obeskrifligt medlidsamt leende sväfvade kring hans läppar. Ändteligen sade han fort och högt: »Hr rektor, haf den godheten att gifva mig bestämdt svar, vill ni gifva mig 14 dagars ferier?»

»Nej . . . nej . . . och för sista gången nej!» ropade den uppretade mannen häftigt!

»Nå väl, då vill jag blott anmäla för er, att jag reser utan tillåtelse» slöt kantorn, vände sig om och gick med starka steg, utan att se sig om, ur siu af raseri darrande fiendes rum.

Ännu aldrig hade, i det praktfulla Dresdens stolta och vackra katholska kyrka, en så utvald skara af förnämna och lysande män och qvinnor varit samlad, som på eftermiddagen samma söndag, då kantorn Bach från Leipzig hade lofvat spela orgel i residensstaden. De talrika kavaljererna i sina skimrande hofdrägter, de präktiga damerna i sin mest strålände prydnad af dyrbara tyger och ädelstenar, eller den ännu mera retande ungdomsglansen, bildade en blixtrande lefnadsfrisk krans i hvars medelpunkt Augusts af Sachsen kungliga gestalt thronade. Den äldrige furstens hållning var visserligen ännu vacker, ännu bar han sitt hufvud högt; men

dragen, hvars fordna skönhet blott de fina lineerna kring näsan och munnen, förrådde, tycktes insjunkna och slappa, och elden i de stora ögonen syntes vara slocknad. — August samtalade sakta med sin älskling Brühl, som i den fina verldsmannens eleganta hållning stod vid hans sida och med skenbar underdånighet tycktes lyssna till sin höge herres ord. Otyglad stolthet var lägrad på denna kloka panna, omätlig äregirighet blixtrade ur dessa oroliga ögon, och herrsklystnaden lekte på hans tunna läppar.

— Således ville han i går afton aldeles icke till höfvet, den rolige kantorn; — hviskade kurfursten leende, — nå, så skall jag i dag plåga honom så mycket mera. Så snart konserten är förbi, vill jag se honom; han skall befallas till supé och bal, och de vackraste af våra hoffröknar måste bedja honom om en dans.

— Brühl bugade sig tigande.

— Men vi äro dock alla ganska nyfikne att få höra den namnkunnige organisten, fortfor fursten; nästan i allas miner visar sig en stark spänning; *Hasse* drager full af väntan upp sina tjocka ögonbryn, och tillochmed den förtrollande *Faustina* kastar så oroligu blickar rundtomkring i kyrkan, som om det gälde att upptäcka en rival . . . Endast vår virtuos *Marchand* har ännu icke bortlagt sitt hänleende.

— Men tyst . . . der komma just nu tre personer uppå orgelläktaren ser du, Brühl, tvenne helt unga män taga ju plats vid hans sida, det var riktigt älskvärda, oskuldsfulla ansigten!

— Det är kantorns båda äldsta söner, Ers Majestät, svarade Brühl.

Då framträngde en orgelton, och som en fläkt från himlen renade den hvarje hjerta från fåfänga tankar. — En djup tystnad herrskade — en oförklarlig andakt genombäfvade alla — och allas ögon blickade uppåt. Ett härligt preludium utsände sina tonvågor, likt en djup gyllene ström, vid hvars stränder himmelska blommor växte, och bar den anande själen på mäktiga böljor i den allt starkare och starkare frambrusande koralen:

„Vår Gud är oss en väldig borg.“

Den *evangeliska* kyrkans herrliga lofsång sväfvade ned från orgelläktaren — och med ett saligt leende sände fader Bach hvarje ton ut i det sköna templet. — Han firade ju i detta ögonblick, i en katolsk kyrka sin egen älskade kyrkas triumf . . . Som en lagerkrönt segrarinna genomträngde den högtidliga melodien de höga hvalfven, och genljöd så kraftfullt, som om oräkneliga osynliga englakörer jublande instämt i lofsången. — Men harmoniströmmen steg allt mer och mer — högre och högre lyfte sig fader Bachs ande; heligare, underbarare blefvo de skakande ljuden — en jättelik, outgrundlig stämma ofvanifrån sänkte sig ned i tonhafvet. — Det strömmade, det brusade fram och träffade mäktigt allas bröst, liksom om det velat krossa dem; det slog sina vågor kring allas hufvuden, hvilka tillintetgjorda tycktes färdiga att nedsjunka deri. — Kyrkans pelare började att darra, ty det var som om hela människoslägtets klagande stämmor höjt sig för att ropa om förbarmande, som om en hel verd hade

uppstätt för att med tårfyllda ögon bedja om nåd. Då och då höjde sig, som de frommas ljufva offer-rök, melodien:

„Vår Gud är oss en väldig borg.“

Och derpå brusade det ännu starkare, likasom till ett svar på den högtidliga troende sången . . . Slutligen tycktes de bedjande rösterna blifva mattare, klagoljuden aftogo mer och mer, tårarne började torka på kinden, ty deras källa var uttömd, . . . då slog förlåtelsens timma. Kyrkans höga hvalf tycktes öppna sig — himlens blå och gyllene strömmar af ljus nedgjötos derigenom, och ett berusande doft af vårliga fläktar uppfyllde det stora templet. — Ljufva, varma toner droppade neder, och en himmelsk, innerlig stämma, full af omätlig barmhertighet lofvade hvarje syndare evig förlåtelse. Ett saligt leende låg på allas läppar och som af millioner menniskoröster blandade med englarnes jublande Hallelujah, frambrusade åter den väldiga seger-sången:

„Vår Gud är oss en väldig borg!“

Orgeltonerna hade förklingat. Ännu satt Johan Sebastian Bach på bänken vid orgeln, med sammanknäppta händer och en himmelsk förklaring öfver sitt ansigte. Dödsbleka af sin häftiga rörelse, bäfvande af hänryckning öfver sin älskade faders triumf, stodo de båda sönerne jemte honom. Ett doft mummel uppsteg från kyrkan. — Då öppnade sig en sidodörr till läktaren och kurfursten inträdde, med en lysande uppvaktning, på vördnadsfullt afstånd.

August af Sachsen närmade sig nästan skygg den store mannen, som satt så ödmjuk framför honom, och, försjunken i sina fromma tankar, icke märkte hans ankomst; ja, han tycktes tillochmed icke vilja våga att störa denna inre salighet, men ändteligen lade han sin hand sakta på Bachs skuldra.

Kantorn spratt till, men han reste sig upp och skådade sin furste fritt och leende i ansigtet. Den store mästarsens själ, ännu så full af sin Guds herrlighet, till hvars himmel han nyss uppstigit på orgeltonernas vingar, huru skulle han nu i detta ögonblick af himmelsk inspiratiom, kunnat öfverraskas af jordisk glans och verldslig makt? Det kostade honom tillochmed möda att finna ord; men efter några ögonblicks tystnad, sade han ändteligen:

— „Nädigaste Herre! Guds mäktiga stämma har äfven trängt till ert hjertas djup; jag ser det på eder. Säg — är det icke en underbar, salig känsla, men ändå en besynnerlig ängslan och bäfvan? — Säg — förekommer det er icke, som om det blifvit solsken rundtomkring er, och längtar ni icke att se större och skönare verldar, än detta stoftkorn, hvarpå vi äro födda? Smälter icke all jordistk glans till intet för den himmelska praktens ofvan, och skulle ni icke gerna hängifva er med hela er själ till denna Gudastämma, att den måtte bära er dit, hvarifrån den kommer: till det *eviga ljuset*?“

— Bach! . . . svarade fursten med bäfvande röst, i det han trädde tätt intill honom, då jag hörde er spela, fick jag en aning om att jag snart skall dö! Men denna tanke gick fram för min själ som en mild genius, den hade förlorat alla sina färor;

jag bäfvade icke för den samma såsom förr, när jag stundom i ensliga ögonblick tänkte på menniskolifvets mörka gätlika slut. — Ack, mästare! om jag finge höra er i min dödsstund!

Bach svarade icke ett ord; han betraktade sin djupt skakade kungliga herre med ögon, hvilka strålade af innerlig rörelse och stor glädje. — Hans fromma hjerta firade i detta ögonblick en större triumf, än hans konstnärsstolthet. . . . Vid dörren uppstod ett buller, en qvinna trängde sig hastigt fram genom konungens svit, en qvinna i lifvets skönaste blomma, en yppig, hög gestalt med ett stolt Junohufvud: det var *Faustina Hasse*, den tillbedda sångerskan, hela residensets firade älskling . . . Med Italienskans mest passionerade häftighet, störtade hon gråtande fram till kantorn, föll honom om halsen och kyste honom lifligt på båda kinderna under oupphörliga snyftningar.

— „Välsignad — O! evigt välsignad vare du, bländande ljusträle!“ ropade hon i den högsta entusiasm.

Bach visste knappt hvad som föregick med honom.

De omkringstående logo; då framträdde Hasse, drog sin maka sakta till sitt bröst, och tryckte, med den mest ohycklade vördnad, den store mästarens händer.

Äfven den lättsinnige franske bespottaren och elegante virtuosen *Marchand* visade sig; intet hänleende lekte mer kring de vackra läpparne, men väl skimrade i hans ögon den fuktiga glansen af inre rörelse. Han tryckte stum mästarens hand till sitt bröst.

Den kungliga sviten följde gunstlingens exempel, de retande hofdamerna undandrog sig ej heller hyllningen, och snart berördes kantorns kinder eller fingrar af de skönaste händer, och från de älskligaste läppar utgingo till honom tacksamhetens ord.

Men plötsligt slet sig mästaren med jättekraft lös, och ropade, med en stämma som dånande återskallade i kyrkans hvalf:

— Nog' . . . nog! sådant vekligt smekande och fjesk bör icke vara lönen för ett heligt och allvarsam orgelspel. — Bort från mig, ni lockande gestalter! — jag vill icke mera se eder! Jag vet väl att jag nu befinner mig i det yppiga Dresden, men önskar mig bort från alla dess sköna blommor eller ormar, till mitt lugna förtroliga hem, till hustru och barn? . . . Nädigste Herre! ropade han bedjande vänd till konungen, som vemodigt leende åskådat denna scen, låt mig gå! Ni ser ju, att här kan det aldrig gå väl för den gamle Sebastian Bach; i dessa strömmar förstår han icke att simma.

— Jag släpper er icke förr, svarade fursten med godhet, än ni utbedt er en nåd af mig.

— Ni kan icke skänka mig något, min Konung, svarade kantorn frimodigt; jag är rikare än ni och tackar er således.

— Men kom dock ihåg edra söner! fortfor August med mildhet.

— Nå ja, nådige Herre, om ni kan nyttja *Friedemann* till något, — här drog han den rodnande ynglingen till sig, — så skulle det vara mig kärt.

— Men alldeles icke ännu på två år, ty nu behöf-

ver jag pojken sjelf; han är skicklig kopparstickare, och vi arbeta just nu på passionsmusiken. Min Philip, här vinkade han till sig sin andre son, är redan försörjd af Vår Herre, så att honom går det ganska bra. Jag tackar er således af allt mitt hjerta min nådigste Konung!”

Kurfursten lemnade nu den ärevördige mästaren, med de mest glänsande löften för *Friedemanns* framtid, räckte fadren och sönerne handen till afsked och försäkrade dem alla om sin nåd. De anseddaste kavaljerer täflade om äran att få ledsaga dem ner, och lyftade den simple kantorn från Leipzig med aktning och sorgfällighet i vagnen, liksom hade han varit jordens mäktigaste beherrskare. —

Då Johann Sebastian Bach följande morgon med sina söner glad och lycksalig rullade af till sitt kära hem, och den herrliga Elbetrakten afslöjade sig som en ung smyckad brud för deras blickar, då ropade Emanuel hänryckt: Bäste fader! Dresden är visst skönt — men det aldraskönaste der är *Faustina Hasse!*”

— Tig pojke!” utropade mästaren, under det ett skalkaktigt leende darrade i hans munvinklar, „det der begriper du inte!”

Musikaliska Hem- och lefnadsreglor.

(Textbihang till Robert Schumann's „Album für die Jugend“.)

Gehörets bildande är det viktigaste. Bemöda dig tidigt, att känna tonart och ton. Undersök noga, hvilken ton en klocka, en glasskifva, göken o. d. angifva.

Spela flitigt skalor och andra fingeröfningar. Dock gifves det folk, som tro sig dermed vinna allt, som till hög ålder dagligen använda flera timmar till mekaniska öfningar. Det är ungefär detsamma, som om man dagligen bemödade sig att så hastigt som möjligt uttala A. B. C. Nej, använd tiden bättre.

Man har uppfunnit såkallade „stumma klaviaturer:” försök dem någon tid för att se, att de icke duga till något. Af stumma kan man icke lära tala.

Spela i takt! Många virtuosers spel liknar en rusigs gång. Tag aldrig sådana till mönster.

Lär dig tidigt harmoniens grunder.

Frukta icke för orden: *theori, generalbas, kontrapunkt* o. s. v. de komma dig så vänligt till möte, om du gör detsamma mot dem.

Klinka aldrig! Bemöda dig om ett friskt spel, och spela aldrig ett stycke blott till hälften.

Att släpa eller skynda på äro lika stora fel.

Då du spelar, så bekymra dig ej om hvem som hör på dig.

Spela dock alltid så, som om en mästare vore närvarande.

Bemöda dig att spela lätta stycken väl, detta är bättre, än att föredraga svåra medelmåttigt.

Du bör alltid spela på ett rent stämmt instrument.

Du bör icke blott kunna dina stycken med fingrarne, utan bör äfven kunna tralla dem utan instrument. Skärp din inbillningskraft så, att du icke blott förmår qvarhålla i minnet en kompositions melodi, utan äfven den dithörande harmonien.

Bemöda dig, om du äfven har föga röst, att, utan instrumentets tillhjälp, sjunga från bladet: skärpan i ditt gehör skall derigenom oupphörligt tilltaga. Har du åter en klangfull röst, så försumma intet ögonblick att utbilda den; betrakta den såsom den skönaste skänk, himlen förlänat dig!

Du bör bringa det så långt, att du förstår musik på papperet.

Lägger någon för dig en komposition att spela för första gången, så läs först igenom den.

Har du fullbordat ditt musikaliska dagsarbete och känner dig trött, så ansträng dig icke vidare. Bättre att hvila, än arbeta utan lust och friskt mod.

När du blir äldre så spela icke mycket af det som är på modet. Tiden är dyrbar. Man måste äga hundra menniskoåldrar, om man endast ville lära känna allt det goda som finnes deribland.

J alla tider har det funnits dåliga kompositioner och narrar, hvilka berömt dem.

Allt passage-kram ändrar sig med tiden, blott der färdigheten tjenar högre ändamål, har den värde.

Utsprid aldrig dåliga kompositioner, bidrag tvertom, att undertrycka dem af all makt.

Du bör hvarken spela dåliga kompositioner, eller, om du icke är nödsakad dertill, afhöra sådana.

Sök aldrig i färdigheten någon så kallad bravur. Sök blott med en komposition frambringa det intryck, som kompositören åsyftat, mer bör man icke göra; hvad deröfver är, är en karrikatur.

Betrakta det såsom något afskyvärdt, att ändra, eller borttaga något i goda tonsättares arbeten, eller bibringa dem några nymodiga prydnader. Detta är den största skymf du kan göra konsten,

Fråga alltid äldre musici i valet af dina stycken, du spar dig derigenom mycken tid.

Du bör småningom skaffa dig kännedom om stora mästaresh utmärktaste arbeten.

Lät dig icke vilseledas af sådant bifall, som så

kallade stora virtuoser ofta erhålla. En enda konstnärs bifall är mera värdt än stora societeters.

Allt som är på modet, faller åter ur modet, och sysselsätter du dig med sådant ända till ålderdomen, så blir du en narr, den ingen aktar.

Försumma dock intet tillfälle då du kan få musicera tillsammans med andra, i duetter, trior o. s. v. Ditt spel blir derigenom flytande och själfullt. Skaffa dig ofta tillfälle att accompagnera sångare.

Om alla ville spela första violin, skulle vi aldrig få någon orchester tillsammans. Värdera altså hvarje god musiker på sin plats.

Älska ditt instrument, men var ej fåfång nog att anse det för det bästa och enda. Betänk att det gifves många andra lika så goda. Betänk äfven att det gifves sångare, och att musikens högsta fullkomlighet ligger i kören och orchestern.

När du blir äldre, så umgås mera med partiturer än med virtuoser.

Spela flitigt Fugor af goda mästare, särdeles af Joh. Seb. Bach. Ditt »vältempererade klaver» vare ditt dagliga bröd. Då blir du säkert en skicklig musiker.

Umgås mest med dem af dina jemnåriga och vänner, som veta och kunna mera än du.

Såsom vederqvickelse efter dina musikaliska studier, läs goda poeter. Uppehåll dig ofta i den fria naturen, under bar himmel.

Af sångare och sångerskor kan du lära mycket, men tro icke allt hvad de säga.

»På andra sidan bergen bo också folk.» Var blygsam, ännu har du icke uppfunnit och upptäckt, hvad icke andra före dig både tänkt och funnit. Och skulle du äfven gjort det, så betrakta det som en himmelens gåfva, den du är pliktig att dela med andra.

Studerandet af musikens historia jemnte en liflig uppmärksamhet på de serskildta epokenas mästerverk, skall snarast kurera dig för fåfänga och egenkärlek,

Ett ypperligt arbete öfver musik är: »Ueber Reinheit der Tonkunst» af *Thibaut*. Läs detta ofta, när du blir något äldre.

Har du tillfälle att höra god orgelmusik så var uppmärksam. Faller lusten på dig att sätta dig sjelf till orgeln, så försök dina späda fingrar och förväuas öfver musikens allsvåldiga makt.

Försumma icke något tillfälle att öfva dig på orgel; det gifves intet instrnment, som fortare hämnas

på det oreña såväl i komposition som spel, än orgeln.

Har du röst, så sjung flitigt med i kören, särdeles i någon mellanstämma. Det gör dig *musikalisk*.

Forts.

Konstnotiser.

Målarekonsten.

En af de vackraste tafvelsamlingar försålde i Paris den 28 sistl. Januari. De hade tillhört en hr *Thevenin*, och de förnämsta amatörer och konnässörer i hufvudstaden infunno sig vid auktionen, ja, till och med ifrån Holland, Belgien och England. Ibland de tafvor som sålde till högsta pris befunno sig *l'Ecole turque*, af Decamps, 21,000 Francs; *Villa Pamphili*, af den samme, 5,600 Fr.; *Soldats jouants aux dés*, af Meissonier, 88,025 Fr.; *Chameaux à l'abreuvoir*, af Marilhat, 50,000 Fr.; en liten tafva af Guillemain, *la Mauvaise nouvelle*, 1,650 Fr.; *les Moutons au pâturage*, af Mlle Rosa Bonheur, 2,500 Fr.; *Une chèvre et son petit*, af Brascassat, 3,400 Fr. samt en liten tafva af D Papety, *la Marguerite effeuillée* 1,625 Fr. Desutom förekommo tafvor af Proudhon, Scheffer, (Ary), Vernet (Horace), Jules Dupré, Gudin etc. etc. Auktionen inbragte omkring 200,000 Fr.

— I Neapel har musei hemliga kabinett, med sina yppiga bilder blifvit helt och hållet tillslutit, och äfven Venus-statyernas rum, med den berömde Venus Kallipyge, är nu otillgängligt.

Den 11:te dennes hölls i konstföreningens lokal i Köpenhamn auktion öfver afidne Konferensrådet Holtens tafvelsamling, hvarvid tafvorna, hvilka till största delen voro af danska konstnärer, blefvo särdeles väl betalda. Torget i Amalfi, af *Rörby* sålde för 731 Rbd.; Den heliga familjen på flykten af *Adam Müller*, för 412 Rbd.; Den girige i sitt hem, af *N. Simensen*, för 215 Rbd.; En gammal munk utdelar helgonbilder, af *Ernst Meyer*, för 205 Rbd.; Ett porträtt af Louise Augusta, skizz af *Jens Juel*, för 101 Rbd.; Det ryska lineskeppet *Asow*, af *Eckersberg*, för 286 Rbd. och Danska fiskare på fiskeläget, af samme mästare, för 256 Rbd.

Den vid konstexpositionen i Wien utställda, i vårt första nummer omnämnda tafvan: »Haugianernes Gudstjenst» af Tidemand, har blifvit såld till en instrumentmakare Graf för 2400 Fl. Conv. M. Denna tafva, jemnte ett landskap af Achenbach: »Sjön Venern i Sverige», som inköptes af konstföreningen för 1800 Fl. C. M., vunno allmänt priset.

I Frankfurt väcker en annan tafva af Tidemand: »En scen ur tvenne norska vallbarns sommarlif», stor uppmärksamhet.

Målaren Karl Rahl har blifvit utnämnd till professor vid konstakademien i Wien.

Konstföreningen i Pesth har för afsigt att föranstalta en exposition, hvori både inhemska och främmande konstnärer kunna deltaga.

Bildhuggare-konst.

Herr *Anderson* en skottsk bildhuggare, arbetar på en grupp af figurer, hvilken, utgörande en framställning af skottska lekar, är bestämd för den stora expositionen i London. Hufvudfiguren, som står på en mindre hög än bred piedestal, föreställer en skottsk atlet i det ögonblick han kastar en sten till målet. På ena långsidan ser man 4 Högländare, som dansa en högländsk dans, med en säckpipare vid gruppens ena ända och clanhöfdingen, stödjande sig på sitt svärd, vid dess andra, medan på den andra långsidan 3 Högländare med sina pläder fladdrande för vinden föreställas inbegripne i en kapplöpning. Vid den ena ändan har man bilden af en clansman, som kastar hammaren, och vid den andra ses en annan, slungande den s. k. *kabar*. Stenkastaren, hufvudfiguren, har en attitude af utmärkt grace i samma momang han afväger stenen för kastandet, och de mindre figurerna äro så arrangerade, att de lifligt åskådliggöra andan af de olika lekar, hvarmed de täflande äro sysselsatta.

— Den i bronz gjutna statyen af Samuel Hahnemann, Homöopathiens fader, bearbetas i Rom och skall den 11 Augusti d. å. högtidligen aftäckas på Leipziger-promenaden.

— Uti Leeds skall en 8 fot 6 tum hög bildstod af Bronz, på marmor-piedestal uppresas, till minne af Sir Rob. Peel. Arbetet är uppdragit åt bildhuggaren W. Behnes.

Theater och Musik.

— På theatern i Christiania gåfvos under sistl. Januari månad 11 föreställningar, nemligen: 1 Opera. (Den stumma i Portici,) 3 Dramer, 2 komedier 2 Lustspel och 3 Vaudeviller. Ibland hvilka ingen var ny.

— Den berömde *Spontini*, *Vestalens* och Fernand Cortez's m. f. kompositör har afidit uti sin födelseort *Jesi*, i Kyrkostaten, dit han begifvit sig för att der tillbringa vintern, i hopp om att der återvinna sin förlorade helsa. Oaktadt den stränga årstiden bevistade han en gudstjenst och kände sig vid utgången ur kyrkan angripen af en stark förkylning, som snart lade honom i grafven. Han afled i sin hustrus armar, en m. l. *Erard*, syster till den ryktbare pianofabrikanten af samma namn.

Inrikes ministern i Frankrike säges hafva beslutat, att Spontinis byst skall huggas i hvit marmor och uppställas i Operafojern. Spontinis mästestycke *Vestalen* samt *Robert-le-Diable* äro de operor som sedan detta sekels början erhållit de flesta representationerna på den förnämsta lyriska scenen i Paris.

— I stället för den afidne Lortzing har herr Musikdirektör Thomas från Darmstadt blifvit engagerad som kapellmästare vid Fredrik-Wilhelm-stadsteatern i Berlin.

— Verdi skrifer för *„gran Teatro della Fenice“* i Venedig, till karnevalen sin 17:de opera: *„la Maledizione“*, hvartill Piave lemnat libretton.

— Till det pris, som direktionen för Burgtheatern i Wien utsatt för det bäst skrifna tyska lustspel, hafva 102 täflande infunnit sig. Af dessa hafva blott 6 à 7 blifvit medgifna konkurrens, och deras pjäser skola uppsättas för scenen, på det att prisdomarena först måtte få höra publikens omdöme, innan de fälla slutdomen.

— På Opéra-Comique i Paris gafs den 15:de dennes 22:dra representationen af *Dame de Pique*. M:me Ugalde, Boulo, Bataille och Coudere hade hufvudrollerna.

— M:lle Rachel skördar för närvarande utomordentligt bifall på Théâtre français uti *Adrienne Lecouvreur*.

Den 5 dennes gafs i Paris 18:de representationen af *L'Enfant prodigue*, sjungen af Roger, Massol, Obin, M:mes Laborde och Dameron. Recetterna af denna opera fortfara att vara högst betydliga.

— Bland Mendelsohn's qvarlätenskap har man nyligen upptäckt flera värderika kompositioner. Redan förut har man funnit 7de häftet af hans *„Lieder ohne Worte,“* som innehåller 6 älskeliga nummer, hvilka icke förneka sin härkomst; men nu har ett nytt häfte sånger, kommit i dagen, innehållande 6 nummer, af hvilka de flesta äro jemnförliga med denne mästares tidigare hänförande sångkompositioner. Ut i detta häfte befinner sig äfven Mendelsohns sista arbete: *„altdeutsches Frühlingslied“* en dikt af Spee satt i musik redan den 7 Okt. 1847, denna komposition bär, jemnte all sitt milda behag, spåren af det svärmande svärmod, som var afidne mästaren så eget. — Hitills har man, ehuru orätt, ansett Eichen-dorffs *„Nachtlied:“* Opus 71 N:o 6, för Mendelsohn's svanesång, hvilket antagande väl tycktes rättfärdigas af den dystra färgtonen i denna sköna sång. — Qvarlätenskapen af kompositioner, utgörande 22 nummer, innehåller ännu många herrliga fragmenter, t. ex. ur den ofullbordade operan *„Lorely“* och ur Oratorium *„Christus,“* hvilket, om det blifvit fulländadt, skulle med Elias och Paulus bildat ett herrligt klöfverblad; der fanns äfven en Operette: *„die Heimkehr,“* hvaruti prof framstå på Mendelsohn's talang för ett gladare och fint komiskt framställningssätt.

Hvarjehanda.

— *Albert Lortzings* fader hade ursprungligen lärt samma handverk som hans fader, hvilken var garfvare och läderhandlare; men genom sin förening med en ung och vacker skådespelerska blef han snart sjelf aktör och följde flera resande trupper genom Schlesien och Sachsen. År 1814 befann han sig i Co-

burg hvarest han dock råkade i mindre lyckliga omständigheter, emedan den trupp han då åtföljde, i anseende till de krigiska förhållandena, upplöstes.

Albert Lortzing, var då en 11-årig gosse af muntert sinnelag och mycket omtyckt af sina lekkamrater; den spenslige men glade gossen sade redan då, att han önskade blifva musiker. Då fadren redan samma år, genom ett engagement i Bamberg sattes i lyckligare omständigheter, användes Albert uti barnroller. Från Bamberg begaf sig familjen 1815 till Coblenz, hvarifrån Albert Lortzing, ehuru ännu helt ung skådespelare, i Mannheim gaf lyckade gästroller.

— Bland den mängd uppgifter på nya alster från alla världens ändar, som skola förevisas vid den stora *verldsexpositionen* i London inst. vår, förtjenar nämnas en *skrifmaschin*, från Österrike, medelst hvilken ända till 50 eller flera ark kunna på samma gång och på båda sidor blifva fullskrifna; äfvensom en ofantlig *jordglob* med upphöjda berg, glänsande floder, vulkaner, isregioner, snögräns, land och vatten naturligt utmärkte, befolkningar till jordområden, handelsdistrikter, hufvudvägar, allt lätt åskådligt. Globen, som, af Engländeren hr Wyld är förfärdigad af zink, håller 56 fot i diameter och skall kotsa 50 à 60 tusen rdr sv. bko.

Anmälan.

Tidningen **„ZEPHYR,“** som uteslutande kommer att sysselsätta sig med **Konstnotiser, biografiska utkast öfver utmärkte män inom konstverlden och kortare noveller,** utgifves härstädes hvarje Lördag.

Red. som i allmänhet icke är någon vän af långa puffande inledningar, ämnar att låta tidningen utgöra sitt eget program.

Bidrag från Artister, Litteratörer och Konstväänner emottagas med synnerlig tacksamhet.

Prenumeration emottages i stadens alla boklädor, till en början för halft år, med 1 Rdr 40 sk. Bko. Utom Götheborg boende prenumeranter erhålla tidningen sig tillsänd i korsomslag, då de insända prenumerationsmedlen till **„Redaktionen af Zephyr“** eller till **„Bok- och Musikhandlaren hr J. Philipsson.“** De åter, hvilka önska prenumerera genom posten, komma jemväl att erlägga vanligt postförvaltarearvode. Öfrige Bokhandlare i Sverige, hos hvilka äfven kan prenumereras, torde godhetsfullt med sina requisitioner vända sig till ofvannämnde bokhandlare hr J. Philipsson i Götheborg med insändande af medlen, efter ofdrag af vanlig bokhandelsprovision. Här i staden utdelas tidningen i herr Philipssons Bok- och Musikhandel, samt på alla Handels- och Sjöfartstidningens utdelningsställen. Priset för hvarje enskildt nummer är 4 skillingar Bko. Redaktionen skall genom åtskilliga dubbel-nummer laga så att fulla 26 nummer hinna utkomma till Juni månads slut. N:o 2 utgifves Lördagen den 22 dennes.

Götheborg i Februari 1851.

Redaktionen.

Tryckt hos N. J. Gumpert & Comp.

